

UZMANLAR, KÜRESEL AKTÖRLERİN ENERJİ POLİTİKALARINI TARTIŞTI

'Uzun vadeli planlama şart'

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Küresel aktörlerin enerji politikalarını değerlendiren uzmanlar Türkiye'nin "Uzun vadeli planlama yapmasının zorunlu olduğu" noktasında birleşti. Prof. Dr. Nejat Veziroğlu, "Enerji verimliliği için vergisel önlemler alınmalı ve kredi teşvikleri yapılmalı. Türkiye en pahalı benzini kullanmamak için kendi yakıtını güneş ve rüzgar gibi yenilenebilir kaynakları kullanarak üretmeli" diye konuştu.

TMMOB tarafından düzenlenen sempozyum kapsamında yapılan "Küresel Enerji Politikaları ve Türkiye" başlıklı oturumda küresel aktörlerin enerji politikaları anlatıldı, Türkiye'ye önerilerde bulunuldu. Uluslararası Hidrojen Enerjisi Birliği Kurulu Başkanı Prof. Dr. Nejat Veziroğlu Amerika'nın Enerji Politikası, Platts Editörü ve Orta Kafkasya Enerji Güvenliği Uzmanı John Roberts, Enerji Politikaları, St. Petersburg Devlet Üniversitesi'nden Evrim Eken ise Rusya'nın küresel enerji politikalarını anlatan sunum yaptılar.

Prof. Dr. Veziroğlu, enerji politikaları grafiğinde Amerika'nın en başta, Türkiye'nin ise atlarda yer aldığını belirterek, "Türkiye'nin yaşam kalitesini yükseltmesi için enerji tük-

ketiminin artması gerekiyor. ABD'nin planlamalarına göre 2035'te ABD nüfusunun dünyadaki enerji tüketiminin yüzde 15'ini, kişi başına enerji tüketiminde ise dünya ortalamasının 3 mislini tüketecekler" dedi.

ABD'nin en çok enerji tüketen ama aynı zamanda da en çok enerji üreten ülke olduğunu belirten Veziroğlu, "ABD daha az enerji ile daha çok gelir sağlayacak, bugüne göre daha az enerji kullanacak. Fakat kişi başına gelir daha yüksek olacak. Bunun nedeni daha az enerji ile daha çok gelir sağlanabilecek olmasıdır" diye konuştu.

'Türkiye yakıtını üretmeli'

ABD'nin enerji politikalarının temelini "Halkına en iyi ürünü en ucuz sunmak" olduğunu belirten Veziroğlu, "ABD Çin'den sonra en ucuz benzine sahip. Türkiye ise en pahalı benzini kullanacak" uyarısında bulundu. Türkiye'nin 15-20 yıllık plan yapıp, kendi yakıtını biyoyakıt, güneş ve rüzgar gibi yenilenebilir kaynakları kullanarak üretmesi gerektiğini vurgulayan Veziroğlu, şu değerlendirmeyi yaptı:

"Yenilenebilir enerjiye en çok yatırımı, sırasıyla AB, Çin ve ABD yapıyor. ABD'nin hesaplarına göre

2020'de güneş enerjisinden, kömürden ve nükleerden üretilen kadar ucuz elektrik üretilmiş olacak. Enerji verimliliği için vergisel önlemler alınmalı ve kredi teşvikleri yapılmalı. ABD nükleerde ise gemi ve uçakla taşınabilecek 300 megavatlık küçük reaktörleri destekliyor" dedi.

'Enerji süper gücü olmak istiyor'

Oturumun son sunumunu yapan St. Petersburg Devlet Üniversitesi'nden Evrim Eken, Rusya'nın "enerji süper gücü" olma isteğinin halen politik bir retorik olduğunu söyledi. Eken, "Rusya, en büyük gaz kaynaklarına sahip olmanın, enerji süper gücü olmasına yeteceğini düşünüyor. Kaynağın olması süper güç olmayı sağlamıyor. O zaman Suudi Arabistan'a ne diyeceğiz?" diye sordu.

Rusya ekonomisinin yüzde 17'sinin enerjiye bağlı olduğunu kaydeden Eken, "Ekonomi kollalarının çeşitlendirilmesi gerekiyor. Rusya'da bir geçiş dönemi öngörüyorum fakat bu geçiş döneminin içinde de kaynağa ihtiyacı var. Rusya'da konutlar hariç sanayiye uygulanan gaz fiyatlarının serbestleştirilmesi tartışılıyor. Bu durum bazı işletmelerin iflasına neden olacak" diye konuştu.

Eken, Rusya'nın ürettiği kadar tüketen bir ülke olduğunu, doğalgaz için depolama konusunda ve genel anlamda petrol yatırımına ihtiyacı olduğunu kaydetti.

Rusya'da nükleer enerjinin payının artırılmasıyla, çevre dostu santrallerde üretim artışına, ancak termik santrallerde düşüş öngörüldüğünü dile getiren Eken, "2030 yılına kadar enerjide 2 trilyon 765 milyar dolardan daha fazla yatırım planlanıyor" dedi.

Doğalgazda ülkede tekel olduğunu, ancak elektriğin özelleştirildiğini, elektrik üretiminin de doğalgaza dayalı olmasının sorunlar çıkardığını anlatan Eken, "Rusya ürettiği gazın 3'te 1'ini ihraç ediyor ancak gelirlerinin 3'te 2'den fazlasını gazdan sağlıyor. Fiyatlar serbest bırakıldığında Gazprom kaybettiği müşterileri geri çevirebilecek mi? Ayrıca kaya gazı da olduğunda içeride ciddi sorunlar çıkabilir" diye konuştu.

Rusya'daki siyasi süreci de anlatan Eken, Putin'in oligarklara karşı mücadele ettiğini, ancak kendisinin de kendi oligarklarını yarattığını, son seçim süreciyle Putin'in aralıksız 2024'e kadar Rusya'nın başında kalabileceğini söyledi. Gazprom'un iç politikada finansman aracı ve etkin bir aktör olduğunu söyleyen Eken, Ukrayna örneğini vererek, Gazprom'un çevre ülkelerde kendi çıkarına olacak hükümetleri seçtiği konusunda finansman aracı olduğuna dikkat çekti. Eken, "Gazprom'un problemleri var. Ama yok olmak için de çok büyük" dedi. Eken, Rusya'nın yabancı yatırım konusunda sorunları bulunduğunu belirterek, "Yatırımı serbest bırakırsa bu kez de başka ülkelerin enerji kaynakları üzerinde etkinliklerini artırma riski bulunuyor. Rusya, şimdilik kaynakların rakip kaynaklara gitmesini istemiyor. Hem Asya Pasifik'te yayılmak istiyor, hem de normal varlığını sürdürmeye devam etmek istiyor. İkisini birden başarabilecek mi?" diye konuştu. ■

Roberts: Türkiye'ye güvenilmiyor

Daha sonra sunum eşliğinde konuşma yapan Platts Editörü ve Orta Kafkasya Enerji Güvenliği Uzmanı John Roberts "Enerji Politikaları; AB" adlı sunumu gerçekleştirdi. Roberts, gaz rezervleri ve hatlar konusunda son derece büyük gelişmeler olduğunu belirterek, "Önemli olan gaz sahibi ülkelerin bu gazı kime satacakları ve kimin daha iyi fiyat vereceğidir" dedi.

Neden Nabucco'nun bu kadar önemli olduğu sorusunun altını çizen Roberts, "Diğer 3 projenin farklı bir sözleşme kümesi var. Bunlar Azerbaycan ve Türkiye arasında 25 Ekim'de varılan karardan etkilenecek. Neden Azerbaycan Türkiye'den geçecek bir boru hattını tercih etsin? Bunun cevabı kimseyi memnun etmeyecek" dedi.

Türkiye'ye güvenilmediğine dikkat çeken Roberts, "Türkiye bu boru hattını stratejik olarak görüyor. Dağıtım hattı oluşturmak için uğraşmıyor. Dünyanın şu kadar petrolü, bu kadar gazı bizim bölgemizden geçiyor" deniliyor. İkisi de önemli kavramlar, ancak siz eğer tedarikçiyse sizin istediğiniz şey ticarettir. Şu anda da Türkiye ticari alanda kendi yeni yasal çerçevesinin ortaya çıkmasıyla beraber düşüşe geçmiş durumda. Bu durumda Azerbaycan'ın başka sorunu var. Biliniyor ki 6 milyar Türkiye'ye satacak. Kalamı Avrupa'ya" diye konuştu.

AB'nin ana akımı Avusturya gazından aldığını belirten Roberts şöyle devam etti:

"Ama şimdi tam bir kuşku içindeyiz. Avrupa'nın gereklilikleri ne olacak? Şeyl (kaya) gazı ne olacak? Avrupa'da artık düşük talep senaryosu söz konusu. AB giderek artan hacimlerde itha-

lata devam edecek ama kesin rakamları bilmiyoruz. Bu nedenle Güneydoğu Asya önem taşıyor. AB, Rusya'ya bağımlılıktan kurtulmak istiyor. Türkiye üzerinden gelen gazın da yüzde 89'u Rusya'dan alıyoruz."

